

Kapitalopsamlingen i Danmark 1871—78.

Af Dr. Will. Scharling.

Der gives næppe noget bedre Materiale til Bedømmelse af den økonomiske Situations Udvikling Skridt for Skridt og særlig af den rent øjeblikkelige Status end det, som Bankernes og de større Sparekassers Maanedsopgjørelser afgive. De fleste andre statistiske Data fremkomme med saa store Mellemlum, at det falder vanskeligere at paa-pege den jævne, stadige Udviklings Gang, og pege altid, hvor megen Iver og Energi der end udvises fra samtlige Paagjældendes Side, paa et alt for nogen Tid siden tilbagelagt Stadium. Bankernes Maanedsopgjørelser derimod forelægges Offentligheden saa umiddelbart efter Maanedens Udløb, at man af dem faar saa nøje, som overhovedet muligt, et Billede af den øjeblikkelige Status, og dette Materiale fortjener derfor at følges med større Paaagtning, end der vistnok i Almindelighed bliver det til Del i sin Helhed. Desværre frembyder et Studium af dette Materiale netop i dets Helhed adskillige Vanskeligheder. At forfølge dette Materiale for det hele Lands Vedkommende, er saa godt som umuligt og i hvert Fald aldeles uoverkommeligt for Enkeltmand. Det er næppe alle vore Provincesbanker, som offentliggjøre deres maanedlige Status;

under alle Omstændigheder er det kun nogle ganske enkelte, som offentliggjøre deres Opgjørelser i Hovedstadens Aviser; og for Provinssparekassernes Vedkommende maa man være glad, naar man kan faa dem til at fremlægge blot deres Aars-Status. Det er i ethvert Tilfælde absolut nødvendigt at benytte statistisk Bureaus Mellekomst for overhovedet at følge Provins-Bankernes og -Sparekassernes Udvikling og Status — og Bureauet har endnu ikke set sig i Stand til at give nærmere Oplysninger derom længere end til Udgangen af 1875 i Forbindelse med en rent foreløbig og summarisk Angivelse af Sparekassebeløbene ved Udgangen af 1876. For at faa Oplysning om den seneste Tids Udvikling og den øjeblikkelige Status er man saaledes udelukkende henvist til at benytte Hovedstadsbankernes Regnskabsopgjørelse, og selv disse lægge paa Grund af deres i flere Henseender mangelfulde Form, saaledes som nærmere paapeget i dette Tidsskrifts 10de Bd. S. 352 ff., den udenforstaaende Iagttagelse adskillige Vanskeligheder i Vejen, hvor det gjælder om at drage fuldt paalidelige Slutninger fra de foreliggende Data. Desuagtet frembyde disse Opgjørelser selv med de fremhævede Mangler et højst værdifuldt Materiale til Bedømmelse af den økonomiske Status i Hovedstaden, der vistnok i det Væsenlige tør antages ogsaa at afspejle Tilstanden og Forholdene i det øvrige Land, — et Materiale, som det vil lønne Umagen at gjøre sig nøje bekendt med og studere lidt i det Enkelte.

Nærværende Forf. har i det nys afsluttede Bind af Danmarks Statistik sammen med Fremstillingen af Bankforholdenes Udvikling og Bankvirksomheden i Perioden 1857—77 (S. 315—60) særligt i en udførlig Anmærkning (S. 354—57) givet en Oversigt over de Resultater, som

fremgaa af en nøjere Betragtning af de maanedlige Bankopgjørelser fra Jan. 1871 til Juni 1877. Der turde formentlig være Anledning til nu at føre denne Undersøgelse et Aar længere frem i Tiden, idet en saadan fortsat Undersøgelse i høj Grad vil tjene til at stille Modsætningen imellem Aarene 1871—74 og 1875—78 klart frem og give et særdeles slaaende Billede af den Stagnation, der har karakteriseret de sidste, forretningsløse Aar. Der er saa meget mere Grund hertil, som heldigvis flere Tegn nu tyde paa, at denne Stagnationsperiode omsider nærmer sig sin Ende, og denne Undersøgelse vil selv give ikke uvigtige Fingerpeg i saa Henseende. Til bedre Forstaaelse for Tidsskriftets Læsere vil det dog være nødvendigt ikke blot at føre Undersøgelsen videre, men tillige at gjenoptage den og gjentage Hovedtrækkene af det alt tidligere Fremstillede, og derhos forudskikke nogle orienterende Bemærkninger.

At forfølge og nøje udmaale Kapitaldannelsen i et Land Aar for Aar lader sig ikke gjøre; hertil vilde i alt Fald udkræves et statistisk Materiale, som endnu intetsteds har ladet sig tilvejebringe. I mangfoldige, ja vel i de allerfleste Tilfælde, smelte nemlig Kapitaldannelse og Kapitalanbringelse saaledes sammen og foregaa i saa umiddelbar Forbindelse med hinanden, at de unddrage sig statistisk lagttagelse. Det er egenlig kun, hvor der indtræder et Mellemed imellem Kapitaldanneren og Kapitalbrugeren, hvor altsaa Kapitalen paa sin Vej imellem disse passerer en Melleminstans, at det bliver muligt for Statistiken at paapege den foregaaede Kapitalopsamling og angive dens Omfang — og hertil udfordres da endvidere, at det paagjældende Mellemed har en mere offentlig Karakter. Overalt hvor en Forretningsdrivende eller Produ-

cent i disse Ords videste Betydning anbringer det i Aarets Løb opsparede Overskud eller en Del heraf umiddelbart i sin egen Forretning, hvor altsaa en Landbruger grundforbedrer sin Ejendom, en Fabrikant fornyer eller forøger sit Maskineri eller sine Fabrikbygninger, eller en Haandværker eller Handlende udvider sin Forretning ved Hjælp af den aarlige Nettofortjeneste, bliver det omtrent umuligt ad statistisk Vej at oplyse Størrelsen af den Kapitalforøgelse, der saaledes i Aarets Løb har fundet Sted, og det Samme gjælder selvfølgelig, hvor Kapitaldanneren vel er en Anden end den, der anbringer Kapitalen i sin Forretning, men dog staar denne saa nær, at Overdragelsen umiddelbart finder Sted fra den Ene til den Anden, hvad enten det nu er en Slægtning eller Ven, der saaledes forstrækker den Paagjældende med Midler til Forretningens Udvidelse, eller der bestaar et rent Forretningsforhold imellem de to Parter. Kan man end af forskellige udvortes Tegn slutte til en stedfunden Forøgelse af den i Forretningen anbragte Kapital og kan man end med længere Tids Mellemløb paapege en tilsvarende Forandring i hele Klasser af Virksomheders Omfang, vil der her dog altid kun blive Tale om et mere eller mindre løst Skjøn, og en nøjere Udmaaling af det Omfang, hvori denne stadige Kapitalforøgelse foregaar Skridt for Skridt hele Landet over, være saa godt som umulig. Kun hvor den, der har opsparet Noget af Aarets Indtægt og altsaa dannet ny Kapital, ikke selv direkte formaar at give denne en produktiv Anvendelse og heller ikke kjender Nogen, hvem han kan og vil betro den til saadan Anvendelse, og derfor søger en Mellemand, der skal anbringe den for ham, lader den stedfundne Kapitalforøgelse sig konstatere, og det endda, som berørt, kun for saa vidt den paagjældende

Mellemmand finder sig beføjet til at oplyse Noget om Størrelsen af de Kapitaler, der saaledes passere ham. Dette er ordentligvis kun Tilfældet med Instituter som Banker, Sparekasser og Kreditforeninger — selv private Bankiers give i Almindelighed ingen saadanne Oplysninger.

Det er saaledes, som det vil ses, kun en forholdsvis lille Del af den aarlige Kapitalforøgelse, der bestemt lader sig paavise og nøje angive. For saa vidt kunde det synes at være af ringere Interesse at forfølge og konstatere dennes Omfang, og dette maatte da synes end mere at gjælde, naar man, som her, ikke engang kan medtage alle de Kapitaler, der igjennem offentlige eller halvt offentlige Institutioner søge Anbringelse, men kun dem, der søge dette igjennem Banker og Sparekasser, og det atter kun i Hovedstaden. Men dels kan denne særlige Art af Kapitalforøgelse paa en vis Maade siges at være et Udtryk for den hele samlede Kapitaldannelses Bevægelse: kan man end ikke bestemt oplyse, i hvad Forhold denne Del staar til det Hele, tør man dog ordenligvis fra dens raskere eller langsommere Forøgelse slutte til en tilsvarende Bevægelse for Helhedens Vedkommende. Og dels giver netop disse Kapitalers særegne Beskaffenhed dem en særlig Interesse, og det, hvad enten man ser hen til Kapitalerne selv og deres særlige Bestemmelse, eller man fæster Blikket paa deres Oprindelse, paa de Klasser af Personer, hvorfra de hidrøre. I førstnævnte Henseende maa det navnlig fremhæves, at de Beløb, der søge Anbringelse igjennem Bankinstituter, Kreditforeninger o. lign., ere de for Alle og Enhver tilgængelige Kapitaler, det Forraad, hvortil altsaa Alle ty, der have Brug for mere Kapital, end de selv og deres private Forbindelser raade

over, eller som ganske savne saadanne Forbindelser. I særlig Grad gjælder det dog om de i Bankerne indsatte Midler, at de udgjøre den almindelige Reservefond for alle Forretningsfolk, og dennes Status og Bevægelse bliver saaledes af væsentlig Betydning ved Spørgsmaalet om, hvor vidt Enhver tør gaa i sin Forretningsudvidelse og hvor vidt man tør vove sig ud over sine egne, i Øjeblikket disponible, Midler uden Risiko for at komme tilkort. Thi de i Bankerne indsatte Midler maa for en stor Del anbringes saaledes, at de fremdeles holdes «disponible», om end just ikke i Ordets strængere Forstand, d. v. s. de tør kun anbringes som flydende, midlertidig benyttet Kapital, som en Driftskapital, som Brugeren maa være belavet paa atter efter nogen Tids Forløb at give Afkald paa. Kun hvis de i Bankerne indestaaende Summer jævnt og stadig forøges, vil Forretningsmanden kunne gjøre Regning paa at faa sine «midlertidige» Laan oftere fornyede og saaledes beholde den paagjældende Kapital i længere Tid. En Standsning, for ikke at tale om Tilbagegang, i den sukcessive Ophobning af disse disponible Kapitaler vil derfor i Almindelighed medføre, om ikke ubetinget en Standsning af, saa dog en meget forsigtig Fremskriden i Oprettelsen af nye eller Udvidelsen af ældre Foretagender og Virksomheder, hvilken Udvidelse ikke sjældent netop indledes med og foregaar igjennem saadanne midlertidige Laan, der ventes sukcessivt afløste og erstattede af den fremtidige Fortjeneste af den udvidede Virksomhed.

I sidstnævnte Henseende kan det fremhæves, at de i Banker og Sparekasser indsatte Midler hovedsagelig hidrøre fra to Klasser af Personer: den ene Klasse bestaar af Folk med i det Væsenlige faste eller dog kun lidet

varierende Indtægter, Embedsmænd, Bestillingsmænd, Rentiers, Tyende, faste Medhjælpere i Handel og Industri, tildels Arbejdere, den anden af Forretningsdrivende med usikre Indtægter, navnlig for Bankernes Vedkommende Handlende og større Industridrivende. Da den førstnævnte Klasses Indtægter for den større Del ere faste, vil en Nedgang i de af denne aarlig indsatte Midler ordentligvis ikke hidrøre fra Konjunkturerne, men — for saa vidt den ikke er begrundet i, at en Forandring i Pengenes Værdi i Realiteten formindsker de faste Indtægter — nærmest være begrundet i et større Luxusforbrug. Dette gjælder særlig for de Klasses Vedkommende, hvis nominelle Løn er bleven forhøjet paa Grund af Pengenes forringede Værdi, saa at deres reelle Indtægt er forbleven uforandret. Ordenligvis vil dog den samlede Klasse i sin Helhed ikke let helt standse sine Opsparinger, og om end Tidsforholdene kunne medføre en Indskrækning i den aarlige Tilgang, vil der dog næppe for dennes Vedkommende blive Tale om en fuldkommen Standsning i Tilgangen eller endog en Nedgang i de alt indsatte Midler. En saadan vil nærmest hidrøre fra den anden Klasse af Sparekassernes og særlig Bankernes Kunder, de Forretningsdrivende, som paa Grund af aftagende Fortjeneste ikke blot maa ophøre med at forøge deres Indskud, men endog maa udtage de under gunstigere Forhold som disponible indsatte Midler. En nærmere Sammenligning imellem Hovedstadens Banker og dens Sparekasser vil saaledes vise, at disse sidste, hvis Kunder overvejende høre til den første Klasse af Sparere, ere blevne langt mindre paavirkede af de senere Aars Ugunst end Bankerne, hvis Kunder overvejende høre til den sidste Klasse, og at i de allersidste Aar den samlede Indskuds-

sum kun derved har holdt sig stationær, at Forøgelsen i Sparekassemidlerne omtrent har opvejet Nedgangen i Bankmidlerne, medens dog selv hin har været overmaade ringe i Sammenligning med de forudgaaende Aar. En Sammenligning imellem Hovedstadens og Provinsernes og særlig Landdistrikternes Sparekasser vilde vistnok yderligere vise, at hine, der i det Hele i højere Grad end disse ere blevne benyttede af egentlige Forretningsmænd og mere have nærmet sig til Bankerne, ere blevne hurtigere og stærkere berørte af de daarlige Tider end disse.

Disse Forhold maa have for Øje, naar man nærmere vil betragte de sidste Aars Bevægelser i Bank- og Sparekassemidlerne. Forfølge vi denne Bevægelse i dens Hovedtræk, viser sig nemlig strax følgende betydningsfulde Resultat: Samtlige de i de sex større Hovedstadsbanker (Nationalbanken, Privatbanken, Landmandsbanken, Handelsbanken, den private Laanebank og Industribanken) samt i Kjøbenhavns Sparekasse og Bikuben paa Folio og Kontokurant samt som Indlaan og Sparekasseindskud indsatte (nedenfor under Et betegnede som Indlaan) saavel som de «diverse Kreditorer» tilhørende Midler udgjorde ved Udgangen af efternævnte Maaneder i

	Bankerne		Sparekassen	I Alt
	Indlaan.	Div. Kred.	og Bikuben.	
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Jan. 1871	26,72	2,30	32,42	61,44
Jan. 1872	32,06	4,18	38,36	74,61
Febr. 1873	40,80	3,36	44,93	89,10
Jan. 1874	44,67	8,67	44,45	98,00
Jan. 1875	52,29	11,34	48,73	112,38
Juni 1875	52,44	22,13	48,82	123,40

Bortset fra de mindre Svingninger, som der indenfor hvert enkelt Aar viser sig, naar man følger Udviklingen fra Maaned til Maaned, er der altsaa fra Jan. 1871 til

Juni 1875 en uafbrudt, jævn og ret betydelig Stigning i de nævnte Instituters Virkemidler. Den samlede Forøgelse er i 4½ Aar ca. 62 Mill. Kr., hvortil endnu bør lægges den Forøgelse, som selve Bankernes egen Kapital, Aktiekapital og Reservefond tilsammen tagne, har erholdt, hvilket er en Sum af omtrent 33 Mill. Kr. Tilsammen bliver det en Forøgelse af disse Instituters Virkemidler med ca. 95 Mill. Kr. eller i aarligt Gjennemsnit ca. 21 Mill. Kr. Heri er imidlertid indbefattet den mystiske Konto: Diverse Kreditorer, som vistnok kun for en mindre Del angiver en virkelig Forøgelse af den egentlige, disponible Bankkapital. Under Henvisning til, hvad herom er bemærket i Danmarks Statistik S. 356, fremhæves, at denne Konto, saa vidt vides, for en Del kun er en Versurpost (svarende til «Diverse Debitorer»), hidrørende fra Bankernes Mellemværende med deres Filialer (jfr. nedenfor), for en anden Del omfatter Bankernes Fortjeneste, hvilken Del kan løbe op til ca. 3—4 Mill. Kr. De betydelige Beløb, hvormed denne Konto præsenterer sig allerede fra Slutningen af 1873, synes derimod for en ikke ringe Del at skyldes Laan, navnlig fra Udlandet. Herpaa tyder især den Omstændighed, at Kontoen fra det nævnte Tidspunkt jævnlig stiger temmeligt betydeligt umiddelbart før Terminernes Indtræden for efter disse temmelig hurtigt at falde tilbage igjen til det mere normale Beløb. Lades derfor denne Konto helt ude af Betragtning, vil det ses, dels at den samlede Forøgelse af Bankmidlerne fra Jan. 1871 til Juni 1875 formindskes med ca. 20 Mill. Kr., hvorved altsaa den samlede Forøgelse kun bliver ca. 42 Mill. Kr. + 33 Mill. Kr., dels og navnlig, at Tilvæksten standser allerede med Januar 1875, idet den senere Tilvæxt af ca. 11 Mill. Kr. udelukkende skyldes den her omhandlede

Konto, der navnlig i selve Juni Maaned forøges med ca. $5\frac{1}{2}$ Mill. Kr. for atter i Juli at formindskes med næsten det samme Beløb ($4\frac{3}{4}$ Mill. Kr.). I de fire Aar 1871—74 forøges altsaa Hovedstadsbankernes Kapital (egen og indlaant) i aarligt Gjennemsnit med henved 19 Mill. Kr.

Dels inclusive, dels exclusive denne Konto faa vi da fra Januar 1875 følgende Bevægelse i de samlede Indlaansmidler:

	inclus. Div. Kred.	exclus. Div. Kred.
Jan. 1875 . . .	112,38 Mill. Kr.	101,04 Mill. Kr.
Juni — . . .	123,40 —	101,26 —
Juli — . . .	116,57 —	99,20 —
Oktbr. — . . .	124,91 —	98,61 —
Jan. 1876 . . .	120,66 —	102,05 —
Juni — . . .	120,52 —	100,90 —
Juli — . . .	118,38 —	104,18 —
Oktbr. — . . .	123,32 —	103,51 —
Jan. 1877 . . .	124,65 —	106,75 —
Marts — . . .	121,70 —	104,96 —
Maj — . . .	136,20 —	112,53 —
Juni — . . .	125,69 —	102,14 —
Juli — . . .	119,85 —	101,69 —
Avg. — . . .	120,23 —	102,01 —
Sptbr. — . . .	117,60 —	96,14 —
Oktbr. — . . .	120,58 —	97,84 —
Novbr. — . . .	118,76 —	98,40 —
Debr. — . . .	112,37 —	93,96 —
Jan. 1878 . . .	117,19 —	99,97 —
Febr. — . . .	116,75 —	102,19 —
Marts — . . .	117,70 —	104,02 —
April — . . .	116,24 —	103,29 —
Maj — . . .	116,26 —	103,31 —
Juni — . . .	116,06 —	101,84 —
Juli — . . .	114,59 —	105,77 —
Avg. — . . .	112,31 —	105,05 —

Betragter man den første Kolonne, de samlede Virkemidler udenfor Bankernes egen Kapital, synes der at være en, rigtignok ikke jævn, Fremgang indtil Oktbr. 1875, paa

hvilket Tidspunkt Maximum naaes^{*)}. Den anden Kolonne tyder imidlertid, som alt fremhævet, paa, at Fremgangen allerede er standset i Januar 1877. Fra den Tid er der vel Svingninger, men ikke egentlig Fremgang, og Juni 1878 udviser netop (exclus. Diverse Kreditorer) det samme Beløb som Januar 1875. Altsaa 3½ Aar uden al Fremgang! I de nærmest forudgaaende 3½ Aar var der en Fremgang af over 35 Mill. Kr.

Betyder nu dette, at der ingen Kapitalopsamling, ingen Dannelse af ny Kapital, har fundet Sted her i Landet, eller i alt Fald i Hovedstaden, i hele dette Tidsrum? En saadan Slutning vilde aabenbart være urigtig, selv om den ikke modsagdes af de Tal, der foreligger for Provinssparekasserne og Kreditforeningerne, saa langt disse naa. Det maa erindres, at de her fremhævede Bevægelser vel kunne tjene til at karakterisere Bevægelsen i Kapitalopsamlingen i det Hele taget, men dog ingenlunde ere enstydige med denne. En Stillestaaen i længere Tid i den Kapitalopsamling, der foregaar igjennem Banker og Sparekasser, maa navnlig ikke opfattes som enstydig med, at der i denne Tid aldeles ingen Kapitalopsamling har fundet Sted; den tilkjendegiver nærmest kun, at al den nydannede Kapital er bleven umiddelbart absorberet af Forretningsverdenen. Denne har ikke blot Intet haft tilovers ud over sit eget stadige Kapitalforbrug, men den har tillige saa vidt mulig lagt Beslag paa den nydannede Kapital, som den ad privat Vej har kunnet opdrive hos

---

^{*)} Det aldeles exceptionelle Beløb, hvormed pludselig Maj 1877 præsenterer sig i begge Kolonner, synes at hidrøre fra Laan, der ere blevne optagne for at klare Terminsvanskelighederne, og som i saa Fald synes opførte ikke blot under •Diverse Kreditorer•, men ogsaa paa Konto-Kurant-Kontoen.

Slægtninge og Venner, som ellers under ordinære Forhold vilde indsætte denne i Banker og Sparekasser, og den har tillige formindsket sine egne, tidligere i disse indsatte, disponible Midler — og alt dette ikke for at udvide og forøge sin Virksomhed, men blot for at holde denne gaaende, og for at kunne fuldføre de i tidligere Tid paabegyndte Udvidelser. Der har ganske vist selv under en Periode af tilsyneladende fuldstændig Standsning i Kapitalopsamlingen vedblivende fundet en Kapitalopsamling, en Nydannelse af Kapitaler, Sted; men den er gaaet med til at «stoppe Huller», til at erstatte den hidtil benyttede Kredit og gjøre det muligt for dem, der hidtil have arbejdet med Kredit, have grundlagt og udvidet Forretninger ved Kreditens Hjælp, at fortsætte deres Virksomhed. Det er ikke Kapitaldannelsen, som saadan, der er standset, men det er Dannelsen af disponibel Kapital, som er ophørt — eller rettere: al Kapitaldannelse har kun kunnet erstatte det Over-Forbrug af disponibel Kapital, som har fundet Sted i den nærmest forudgaaende Tid. Thi det maa vel erindres, at al Arbejden med Kredit vel kan siges at tage op paa Fremtiden, men dog selvfølgelig ikke er en Arbejden med fremtidige Kapitaler, saa vist som Ingen kan arbejde med den Kapital, der først skal komme til Existens; Samfundet i sin Helhed kan derfor ikke arbejde «med Kreditens Hjælp», — undtagen for saa vidt det enkelte Statssamfund kan erholde Kapitaler til Laans fra Udlandet, hvad der ordentligvis kun vil kunne ske i temmelig begrænset Omfang og for en begrænset Tid. Naar derfor et producerende Samfund «arbejder paa Kredit», vil det nærmest sige: at det i Øjeblikket forbruger det Forraad af disponibel Kapital, som i et jævnt fremadskridende Samfund altid bør være tilstede for at

muliggjøre en jævn og stadig Udvidelse af Forretningerne — og Følgen bliver da ganske naturlig den, at der i den nærmest paafølgende Tid ikke mere kan finde en saadan fortsat Udvidelse Sted. Man har gjort en uforholdsmæssig Mængde Kapital fast i nye Foretagender uden at beregne, om der ogsaa vilde blive tilstrækkelig Kapital tilovers til at sætte og holde disse nye Produktioner i Gang ved Siden af de ældre — man har m. a. O. brugt den Driftskapital, der skulde holde disse i Gang, til at grundlægge nye Virksomheder med — og den følgende Tid maa derfor først og fremmest udfylde det Hul, der saaledes er opstaaet, og, førend der kan blive Tale om at danne et nyt Forraad af disponibel Kapital, anvende al den nye Kapital, der bliver dannet, til at skaffe alle disse Forretninger Driftskapital, saa vel som til at fuldende alle de paabegyndte Foretagender, til hvilke den alt for Haanden værende Kapital ikke har strakt til.

En Sammenligning imellem Aarene 1871—74 og 1875—78 paa et enkelt Omraade, Aktieforetagendernes, vil klarere vise dette. Der dannedes, som bekjendt, i 1871—73 et forbavsende Antal af nye Aktieforetagender samtidig med, at en stor Del ældre Selskaber udvidede deres Aktiekapital betydeligt. I nærværende Tidsskrifts I. Bd. S. 238 fl. er der saaledes konstateret, at der fra 1. Okt. 1871 til 1. Febr. 1873 dels til Oprettelse af nye Aktieselskaber, dels til Udvidelse af ældre er bleven tegnet en samlet Aktiekapital af over 65 Mill. Kr., hvoraf dog kun ca. 42 Mill. Kr. strax skulde anvendes; for hele Perioden 1871—74 tør dog sikkert det førstnævnte Beløb regnes som medgaaet, især da den der leverede Fortegnelse næppe er helt udtømmende. I samme Tidsrum forøgedes de i Hovedstadens Banker og Sparekasser indsatte Midler

med ca. 46 Mill. Kr. — Efter Jan. 1875 er der saa godt som ingen nye Aktieselskaber bleven oprettet, og de nysnævnte Midler ere, som ovenfor vist, saa godt som slet ikke blevne forøgede. Om det nu end er sikkert nok, at Aarene 1875—77 baade paa Landbrugets og Industriens Omraade have været daarlige Aar og at der i disse Aar er baade fortjent og sparet mindre end i de foregaaende Aar, vilde det dog være højst usandsynligt, at der skulde være en saa enorm Forskjel imellem disse Aar, at der i den første Periode (1871—74) alene paa dette Omraade*) skulde kunne paavises en aarlig Kapitaldannelse af ca. 28 Mill. Kr., i den sidste Periode derimod slet ingen. Men til at føde og underholde, til at opretholde og tildels fuldende alle de i saa kort Tid stiftede Foretagender saa vel som alle de mange private Foretagender, der samtidig grundlagdes eller paabegyndtes, var den til samme Tid og forud opsamlede Kapital ikke tilstrækkelig; al den disponible Kapital, der dannedes, efterhaanden som Projekterne skulde gennemføres, maatte anvendes hertil — og en ikke ringe Del deraf blev fyldt i »Danaidernes Kar» **)

---

*) s: paa Aktieselskabernes og Hovedstadsbankernes Omraade. Det er ved denne Sammenstilling ikke overset, at disse to Omraader ingenlunde falde saaledes sammen, at de uden videre kunne sammenlægges. Det er en Selvfølge, at en Del af den angivne Aktiekapital er tegnet fra Provinserne, ligesom sikkert en Del af den i Bankerne indsatte Kapital ogsaa er bleven anbragt i Aktieforetagender og saaledes i Virkeligheden opføres dobbelt, samt at en Del af de sidstnævnte alt bestod i Forvejen, om end mere indskrænket Omfang, som private Foretagender, forinden de gik over til Aktieselskaber.

**) Det er i dette Tidsskrifts XI. Bd. S. 93—94 eftervist, at af ca. 40 Aktieselskaber, der først ere traadte i Virksomhed fra og efter 1872, have de 9 aldrig givet noget Udbytte — og Antallet paa saadanne Aktieselskaber kunde sikkert forøges endel. Som Aktieselskaber, der efter at have vegeteret i nogle Aar, ere blevne op-

M. a. O.: De nominelt i Aarene 1871—74 oprettede Aktieselskaber ere — ligesom mange private Foretagender — i Virkeligheden oprettede og bragte ud i Livet med den ikke blot i disse, men ogsaa i de nærmest følgende Aar, dannede Kapital.

Standingsningen i den tidligere Aar for Aar paaviselige betydelige Tilgang i de i Bankerne indsatte Midler maa saaledes paa ingen Maade opfattes som enstydig med en Standsning i Kapitaldannelsen her i Landet, som et Tegn paa, at man siden 1875 ikke har formaaet at opspare Noget. Den angiver kun — men angiver ogsaa dette med stor Bestemthed — at Kapitaldannelsen i den sidste Tid næppe nok har været tilstrækkelig til at restituere den aarlig forbrugte Kapital og samtidig fyldestgjøre det fra tidligere Tider hidrørende Krav paa ny Kapital til at fuldstændiggjøre alt paabegyndte Foretagender og bringe eller holde dem i Gang — og at der ikke er bleven Noget tilovers, der kunde holdes disponibelt til nye Foretagender eller ny Udvidelse af ældre. Ganske vist gjælder denne Paavisning kun Hovedstadsbankerne og deres Opland; men ligesom dette Omraade i sig selv udgjør en forholdsvis betydelig Del af Forretningsomraadet her i Landet, kan det vistnok i det Væsentlige betragtes som normgivende for det Hele, og en tilsvarende detailleret Undersøgelse af Provins-Bankernes og -Sparekassernes Status

---

løste i 1876—78, som insolvente og som oftest med fuldstændigt Tab af Aktiekapitalen, kunne nævnes: Nibe Spritfabrik, Hegnede Teglwarefabrik, Nordisk Damp-Filthatte-Fabrik, Københavns Akvarium, Københavns Befordringsselskab, Rødslette Teglværk, Arnakke Fabrik, Lolland, Vestsjællandsk Folkebank, Centralbanken, Sønderøgaard, Hvorupgaards Fabriker, Lundergaards Mose, Bornholms Kul- og Teglværker. Ogsaa denne Fortegnelse er sikkert langt fra fuldstændig.

vilde vistnok vise, at Standsningen i Tilgangen, der dog maaske ikke er bleven saa fuldstændig som hist, her kun er indtraaet noget senere*).

*) Tilgangen i Provinssparekasserne var i efternævnte Aar:

	paa Øerne (udenfor Kbhvn.)	i Jylland
1871	5,694 Mill. Kr.	3,258 Mill. Kr.
1872	8,676 —	5,246 —
1873	10,644 —	8,549 —
1874	10,411 —	7,791 —
1875	8,170 —	4,708 —
1876	3,973 —	0,755 —

At der fra Udgangen af 1874 i ethvert Tilfælde er indtraadt en Tilbagegang, er løjnefaldende. En lignende Tilbagegang kan paavises i Beløbet af de gennem Kreditforeningerne (og Hypothekbanken) givne Laan, men Paavisningen heraf bliver vanskeligere og mindre løjnefaldende derved, at deres Regnskabsaar slutes — og deres Status derfor opgjøres — til forskjellig Tid (31. Marts, 30. Juni, 31. Juli og 11. Decbr.). Tages imidlertid Østifternes Kreditforening, Kreditkassen for Landejend. i Østifterne og jydsk Landkreditforening, hvis Regnskabsaar udløber 31. Marts, for sig, faaes følgende Forøgelse i de ved Udgangen af hvert Regnskabsaar udestaaende Laan:

Regnskabsaar.	Forøgelse.
1872—73	7,981 Mill. Kr.
1873—74	7,407 —
1874—75	7,301 —
1875—76	1,294 —

Det kan endnu fremhæves, at de i Hovedstadens Bankfilialer paa Folio, som Indlaan og Sparekasseindsatud indsatte Midler udvise følgende Bevægelse: Det samlede Beløb var

Decbr. 1872	1,21 Mill. Kr.
— 1873	3,50 —
— 1874	4,31 —
— 1875	5,17 —
— 1876	5,85 —
Juli 1877	5,86 —
Jan. 1878	6,06 —
Apr. —	5,84 —
Juni —	6,06 —

Medens der altsaa fra Decbr. 1872—Decbr. 1876 er en Stigning af 4,6 Mill. Kr., udviser Juni 1878 paa det Nærmeste samme Beløb som Decbr. 1876.

Betydningen heraf vil nu alt fremgaa af det foran Anførte: Ligesom enhver Udvidelse af Produktionen i et Land kun bliver mulig ved en forudgaaende Forøgelse af Kapitalmængden, saaledes kræver særlig en regelmæssig, jævn og stadig Udvidelse af et Lands Industri, at denne forudgaaende Opsamling stedse er et godt Skridt foran, at der altsaa ved en stadig voxende Produktion finder en tilsvarende jævn Forøgelse Sted i det for Haanden værende Forraad af disponibel Kapital. Der maa altid være Noget at løbe paa, et Overskud ud over det som nødvendigt Paaregnede, for at Udviklingen skal kunne gaa jævnt og regelmæssigt for sig; i modsat Fald, hvor altsaa den Kapital, der behøves til Fortsættelsen af de paabegyndte eller i Gang værende Foretagender, stadig først skabes netop til det Øjeblik, der haves Brug for den, og saaledes alt ved selve sin Fremkomst er forud beslaglagt, vil ethvert tilstødende Uheld, enhver mislykket Produktion, frembringe Vanskeligheder og Forlegenheder, og saaledes den hele Samfundsvirksomhed komme til at lide under en høj Grad af Usikkerhed. Samfundet har anslaaet sine Ressourcer større, end de vare, og er nu pludselig naaet til Bunden af dem — det er Betydningen af den ovenfor paaviste Standsning i Tilgangen af nye Midler til Banker og Sparekasser. Yderligere at paabegynde nye Foretagender er under saadanne Forhold en Uforsigtighed, en Letsindighed, og en Standsning i den regelmæssige Tilgang til Landets Hovedforraad af disponibel Kapital vil derfor ordentligvis medføre, at Samfundsvirksomheden holder sig i nogen Tid paa samme Punkt. Men Samfundet selv holder sig ikke uforandret: Befolkningen faar sin regelmæssige Tilvæxt, Udbudet af Arbejdskraft tiltager, medens Efterspørgselen derefter ikke tiltager, eftersom

det kun gjælder om at holde gaaende, hvad der alt er i Gang. Misforholdet hæves derfor først, naar Kapitaldannelsen atter er skreden saaledes frem, at der ophober sig ubrugte Mængder, som muliggjøre og derfor ogsaa indbyde til Paabegyndelsen af nye Foretagender eller Udvidelse af de ældre, altsaa til et nyt Opsving i den hele Samfundsvirksomhed. I tre Aar have vi nu spejdet efter, at der skulde vise sig Tegn til en saadan Mulighed for et fornyet Opsving — og først nu begynder der at vise sig Tegn dertil. En nøjere Betragtning af Bankernes Statusopgjørelser vil vise dette.

Mindst Vægt tør der i saa Henseende lægges paa den lille Forøgelse i de indestaaende Midler, som foran er paavist for Juli og Avgust d. A., thi en saadan ringe Forøgelse har, som det vil ses, oftere kunnet paavises for en kort Tid, uden at der dog er indtraadt nogen varig Bedring. Alene og i og for sig har derfor denne Forøgelse ikke saa meget at sige; men de den ledsagende Forhold giver den noget mere Betydning end de tidligere. Først fortjener det da at paaagtes, at denne Forøgelse er indtraadt under en stadig Nedadgaaen af Diskontoen og altsaa ogsaa af Indlaansrenten, medens de tidligere, forbigaaende, Forbedringer i Status i alt Fald for en Del skyldes Forhøjelser af denne. Og dernæst fortjener den samtidige Bevægelse i den oftere fremhævede Konto: «Diverse Kreditorer», Opmærksomhed. Med enkelte, forbigaaende, Undtagelser har denne Konto indtil Midten af 1874 kun sjældent oversteget ca. 10 à 12 Mill. Kr., men siden Marts 1875 har den næsten aldrig været saa lav, er stundom, som foran berørt, pludselig bleven forøget med 8 à 10 Mill. Kr. ad Gangen umiddelbart før Terminerne og har omkring disse i 1875—77 stadig udgjort ca. 22 à 23,

indtil 26 Mill. Kr. Fra Novbr. 1877 har derimod denne Konto været i stadig Nedadgaaen. I sidstnævnte Maaned indførte Landmandsbanken en Forandring i Posteringen af sit Mellemværende med Filialerne, der bevirkede en Nedgang paa denne Konto af ca. 2 Mill. Kr. og en, som det synes, endnu betydeligere Nedgang i den tilsvarende Konto: Diverse Debitorer*). Som Følge heraf har naturligvis Kontoen gennemgaaende været saa meget lavere end tidligere, og en umiddelbar Jævnførelse af Kontoens Højde i indeværende Aar med dens Højde i tilsvarende Maaneder i de foregaaende Aar tør saaledes ikke gjøres. Men derfor bliver det lige fuldt af stor Betydning, at der fra det nævnte Tidspunkt har fundet en stor og saa godt som uafbrudt Nedgang Sted paa denne Konto, og at den atter i Juli d. A. er naaet ned til 8,8 Mill. Kr. (svarende altsaa til omtr. 10 à 11 Mill. Kr. i tidligere Aar), og i August yderligere til 7,2 Mill. Kr., svarende til ca. 9 à 9½ Mill. Kr., paa hvilket Punkt den ikke har været siden Marts 1874. Følgende Sammenstilling af Bevægelsen i de tre sidste Aar vil gjøre dette klarere:

	1875—76	1876—77	1877—78
Oktbr.	26,30 Mill. Kr.	19,80 Mill. Kr.	22,74 Mill. Kr.
Dcbr.	21,74 —	24,71 —	18,41 —
Jan.	18,81 —	17,90 —	17,22 —
Marts	17,80 —	16,25 —	13,67 —
Maj	18,15 —	23,67 —	12,95 —
Juni	19,61 —	23,44 —	14,21 —
Juli**)	14,20 —	18,16 —	8,82 —
Avg.	12,37 —	18,21 —	7,26 —

*) I Oktbr. 1877 var Landmandsbankens Konto med •Diverse Debitorer• ca. 14,13 Mill. Kr., i Novbr. s. A. derimod kun 5,66 Mill. Kr. Om hele Nedgangen skyldes den nævnte Ompostering, vides ikke.

**) Det maa erindres, at i Juli udgaar Nationalbankens Gevinst, ca. 2½ à 2¾ Mill. Kr., af denne Konto for at opføres særskilt.

Det synes herefter, som om man omsider er kommen ud over Nødvendigheden af at optage Laan i Udlandet for at klare Terminerne, samt at Omfanget af de ikke fuldkomment bankmæssige Engagements, som utvivlsomt have fundet deres Plads paa denne Konto, ligeledes er bleven betydelig formindsket.

Endelig fortjener en Sammenligning mellem Status i Kbhvns. Sparekasser og Banker nogen Opmærksomhed, for saa vidt som den Fremgang, der i den seneste Tid er at spore, mere skyldes disse end hine. Naar der i den ovenfor meddelte Totalstatus (inklus. Diverse Kreditorer) fra Jan. 1875 til Marts 1877 viser sig en Stigning fra ca. 101 til ca. 105 Mill. Kr., skyldes dette udelukkende Sparekassen og Bikuben, hvis samlede Midler i dette Tidsrum endog ere forøgede med ca. $8\frac{1}{2}$ Mill. Kr., medens der i Bankernes Deposita er en Tilbagegang af ca. $4\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Naar derimod den samlede Status i Maanederne Febr.—Juni 1878 atter har kunnet naa og holde sig paa samme Punkt som i Juni 1877, nemlig 102 Mill. Kr., efter at den i Mellemtiden har været endel mindre og endog var gaaet ned til ca. 94 Mill. Kr., skyldes Fremgangen fra dette sidste Punkt Bankerne selv, idet Sparekassernes Beholdning siden Jan. 1877 har holdt sig temmelig stationær, til sine Tider endog været nedadgaaende, saa at den først i Juli 1878 atter har naaet samme Punkt som i Marts 1877. Skjønt det nu ganske vist er vanskeligt nok at drage bestemte Grænser imellem Bankernes og Sparekassernes Kunder i Kjøbenhavn, hvor ogsaa Forretningsfolk i stort Omfang benytte de sidstnævnte, tør det dog sikkert siges, at Bankernes Kunder for et langt overvejende Antal tilhøre Forretningsverdenen, og Bed-

ringen i Bankernes Status synes saaledes at tyde paa en Bedring ogsaa i dennes Forhold.

Vende vi os nu til Betragtningen af den anden Side af Bankernes Forhold til deres Kunder, disses Benyttelse af deres Hjælp og Efterspørgsel efter Penge, da viser ogsaa dette Forhold en Forandring, som — i alt Fald fra én Side set — kjendelig tyder paa en Bedring i Forretningsforholdene. De kjøbenhavnske Bankers Vexelportefeuille udviste nemlig følgende Indhold:

	Rigsmønt.	Fremm. Val.
Dcbr. 1870	24,46 Mill. Kr.	9,24 Mill. Kr.
— 1871	26,48 —	14,27 —
— 1872	31,95 —	15,19 —
— 1873	40,03 —	16,59 —
— 1874	44,83 —	11,01 —
— 1875	47,40 —	10,13 —
Juni 1876	42,86 —	9,54 —
Dcbr. —	47,27 —	8,14 —
Juni 1877	40,82 —	7,66 —
Dcbr. —	37,66 —	9,81 —
Marts 1878. . . .	32,57 —	7,96 —
Juni —	34,23 —	12,00 —
Avg. —	30,63 —	10,33 —

For saa vidt Rigsmøntportefeuillen fra Dcbr. 1875 viser en lige saa stærkt nedadgaaende, som indtil Dcbr. 1875 opadgaaende, Bevægelse, er dette naturligvis et lidet glædeligt Udtryk for den Tilbagegang i Omsætningerne, som udmærker den sidste Periode i Modsætning til det stærke Opsving i den første. Men naar denne Tilbagegang er given, maa det betragtes som en Tilbagevenden til sunde og normale Forhold, at, medens Bankerne paa Omslagets Tid og i den nærmeste Tid derefter have maattet fremtvinge en Indskrækning i Begjæret efter at faa Vexler diskonterede ved idelige Diskontoforhøjelser — først fra April 1875 til Febr. 1876 og derefter, da lavere

Diskontosatser i den første Del af 1876 havde bragt Diskonteringsbegjæret op til samme Punkt som i 1875, paa ny fra Oktbr. 1876 til Jan. 1877 og atter fra April 1877 indtil Januar 1878 — have de gjentagne Diskontoned-sættelser i indeværende Aar — fra $6\frac{1}{2}$ à 7 pCt. i Begyndelsen af Januar indtil 4 à $4\frac{1}{2}$ pCt. i Midten af Juli — saa langt fra bevirket et forøget Begjær efter at faa Vexler diskonterede, at Vexelportefeullen tværtimod efter den sidste Nedsættelse er gaaet ned fra 34,2 til 30,6 Mill. Kr. Paa den anden Side har Portefeullen af udenlandske Vexler i samme Tidsrum atter begyndt at hæve sig; efter at den fra 16,5 Mill. Kr. i Dcbr. 1873 efterhaanden var gaaet ned til 8,1 Mill. Kr. i Dcbr. 1876, har den i den seneste Tid paa Ny hævet sig til 12 Mill. Kr. i Juni og 10,3 Mill. Kr. i August d. A. Til Sammenligning anføres dens Størrelse henholdsvis i

	Juni	Avgust
1874	14,66 Mill. Kr.	13,55 Mill. Kr.
1875	8,15 —	8,98 —
1876	9,54 —	6,16 —
1877	7,66 —	6,79 —
1878	12,00 —	10,33 —

Endnu større Vægt maa der lægges paa den Nedgang, som i denne Tid til Trods for den alt berørte Diskontoned-sættelse har fundet Sted baade i Begjæret efter Udlaan (mod haandfaaet Pant og «i løbende Regning») og paa Kontoerne «Kassekredit» og «Diverse Debitorer», hvilke Konti for en ikke ringe Del repræsentere et Begjær efter Penge, som ikke skyldes de regelmæssige Handelsomsætningers voxende Omfang, men derimod ukommercielle og Spekulations-Foretagender. Disse Konti vise følgende Status:

	Udlaan.	Kassekredit og Div. Deb.	Tils.
Jan. 1874	45,75 Mill. Kr.	10,74 Mill. Kr.	56,49 Mill. Kr.
Juli —	47,13 —	16,69 —	63,82 —
Jan. 1875	51,55 —	16,36 —	67,91 —
Juli —	53,61 —	20,42 —	74,03 —
Decbr. —	54,31 —	21,74 —	76,05 —
Jan. 1876	52,21 —	20,46 —	72,67 —
Juli —	43,69 —	26,07 —	69,76 —
Jan. 1877	45,91 —	28,53 —	74,44 —
Juli —	49,59 —	29,22 —	78,81 —
Oktbr. —	46,61 —	31,29 —	78,00 —
Novbr. —	47,29 —	23,19 — ^{*)}	70,48 — ^{*)}
Jan. 1878	44,22 —	23,11 —	67,34 —
Maj —	43,19 —	21,31 —	64,50 —
Avg. —	44,99 —	20,65 —	65,64 —

Tages den forandrede Postering med i Betragtning har det samlede Begjær efter Penge, saaledes som det angives ved det samlede Beløb af Vexelporfeuillen og ovenstaaende Udlaan, reelt forandret sig saaledes i de sidste ca. 1 $\frac{1}{2}$ Aar:

		Diskonto
Jan. 1877	ca. 115 Mill. Kr.	5 à 5 $\frac{1}{2}$ pCt.
Marts —	- 112 —	4 $\frac{1}{2}$ à 5 —
Juni —	- 121 —	5 $\frac{1}{2}$ à 6 —
Avg. —	- 115 —	—
Novbr. —	- 118 —	6 $\frac{1}{2}$ à 7 —
Jan. 1878	- 110 —	5 $\frac{1}{2}$ à 6 —
Marts —	- 108 —	4 $\frac{1}{2}$ à 5 —
Juni —	- 114 —	—
Avg. —	- 106 —	4 à 4 $\frac{1}{2}$ —

Sammenholdes de tilsvarende Tidspunkter og jævnføres Status med den samtidige Diskonto, vil det ses, at medens der i Juni 1877 ved en Diskonto af 5 $\frac{1}{2}$ à 6 pCt. (i Nationalbanken) var et samlet Begjær af ca. 121 Mill. Kr.,

^{*)} Som foran berørt har Landmandsbanken i Novbr. 1877 indført en forandret Postering af sit Mellemværende med Filialerne, hvorefter dens Konto: Div. Debitorer fra Oktbr. til Novbr. formindskedes fra 14,13 til 5,86 Mill. Kr., altsaa med 8,27 Mill. Kr.

var det i Juni d. A. ved en Diskonto af $4\frac{1}{2}$ à 5 pCt. kun ca. 114 Mill. Kr., og fra Juni til Avgust har der trods en yderligere Diskontonedsettelse fremdeles været en Nedgang af ca. 8 Mill. Kr., medens den i samme Tidsrum ifjor kun beløb sig til ca. 6 Mill. Kr., uagtet den høje Diskonto for Juni Termin fastholdtes uforandret.

En meget heldig Følge af det saaledes aftagende Begjær efter Penge har det været, at Bankernes Kassebeholdning omsider har naaet en Størrelse, som bedre staar i Forhold til deres Virksomheds Omfang og som den i lang Tid ikke har haft. De kjøbenhavnske Bankers samlede Kassebeholdning beløb sig saaledes, bortset fra de umiddelbart forud for Terminerne gaaende Maaneder Maj og November:

	Maximum.	Minimum.
1875 . . .	10,03 Mill. Kr. (Febr.)	5,32 Mill. Kr. (Sptbr.)
1876 . . .	12,28 — (Juli)	5,79 — (Debr.)
1877 . . .	13,98 — (Febr.)	7,55 — (Oktbr.)
1878 . . .	20,62 — (Juli)	12,30 — (Juni)

Naar undtages Juni Maaned, har den samlede Kassebeholdning i 1878 bevæget sig imellem 19,9 og 20,6 Mill. Kr. Der er, som man vil se, et betydeligt Spring herfra til de nærmest forudgaaende Aars Maximum, og Kassebeholdningernes ordinære Størrelse kan i de tre foregaaende Aar nærmest siges at have været 8 à 10 Mill. Kr. eller det Halve af, hvad de, bortset fra Juni Maaned, uafbrudt have været i dette Aar.

Som et Moment, der bidrager til at karakterisere Omsætningsforholdene, fortjener endnu Seddelmængden at berøres. Medens denne i 1873—76 regelmæssig i Novbr.—Debr. er gaaet op til 72 à 76 Mill. Kr., er den i 1877 kun gaaet op til 63 à 67 Mill. Kr. Da paa den anden Side Seddelmængden i 1877 ikke er gaaet meget lavere

ned end i de foregaaende Aar (Minimum i 1874: 60 Mill. Kr., i 1875: 58 Mill. Kr., i 1876: 60,5 Mill. Kr., i 1877: 58,5 Mill. Kr.), har Forskjellen imellem Minimum og Maximum, der ellers plejer at være 13—14 Mill. Kr. (indtil 16 Mill.), i 1877 kun været $8\frac{1}{2}$ Mill. Kr. I Jan.—Avg. 1878 har Seddelmængden endog kun varieret imellem 63 og 65 Mill. Kr., medens den ellers (1874—76) i dette Tidsrum er varieret med 10 à 12 Mill. Kr. Denne større Stabilitet i Seddeludstedelsen skyldes for en ikke ringe Del den Omstændighed, at Nationalbanken i den senere Tid i roligere Tider har holdt en saa meget større Kassebeholdning end tidligere, at den i det Væsenlige har kunnet tilfredsstille Terminens Krav til forøgede Omsætningsmidler blot ved midlertidig at formindske sin Seddelreserve uden dog derved at bringe denne altfor utilbørlig langt ned. Som Følge heraf har man i det sidste Aar kunnet undgaa de meget betydelige Svingninger i Metalbeholdningen, som have karakteriseret de foregaaende Aar. Den Anvendelse, som Banken saaledes har gjort af den den ved Kundgjørelse af 2den Novbr. 1877 tilstaaede Udvidelse af Retten til at udstede Sedler uden tilsvarende Metaldækning, fortjener sikkert al Anerkjendelse.
